

Filipperbrevet 2:6-7

*”Fastän han var till i **Guds** [theós] **gestalt** [morphé], räknade han inte tillvaron som **Gud** [theós] såsom segerbyte utan utgav sig själv genom att anta en tjänares **gestalt** [morphé] då han blev människa.”*

Här menar många att eftersom Jesus var till i Guds gestalt (*morphé*) och hade tillvaron som Gud, måste han rimligen vara den evige Guden. Även om denna text verkar styrka en sådan uppfattning, finns det ändå tillräckligt med belägg för att detta inte stämmer. Först av allt bör nämnas att ordet ”tillvaron” i Folkbibelns översättning är överdriven. Helge Åkeson har i sin version lyckats bättre: *”... icke ansåg för rov att vara **lik** [isos] Gud”*. Men vad innebär det i praktiken att vara lik Gud? Innebär det att man är Gud eller att man har en likhet i fråga om makt och auktoritet? (se längre ner samt under *Johannesevangeliet 5:18*). Sedan bör vi ställa oss samma fråga som i bakgrunden, nämligen var i Bibeln hittar vi de stridigheter som helt normalt borde ha uppstått på grund av detta ämne? Om Paulus skulle ha undervisat att Jesus var den evige Guden, borde vi helt logiskt kunna läsa om detta i bland annat Apostlagärningarna. En sådan revolutionerande nyhet borde i själva verket ha medfört långt större stridigheter än något annat ämne på Nya testamentets tid. När Paulus vid ett tillfälle befann sig i Jerusalem sade Jakob till honom:

”Du ser, broder, att det finns tiotusentals judar som har kommit till tro, och alla håller de strängt på lagen. Nu har de hört sägas att du lär alla judar ute bland hedningarna att avfalla från Mose och säger till dem att de inte skall omskära sina barn eller leva efter våra seder. Vad gör vi nu? De får under alla förhållanden höra att du har kommit. Följ därför vårt råd. Vi har fyra män som har avlagt ett löfte. Ta dem med dig och rena dig tillsammans med dem och betala för dem, så att de kan låta raka huvudet. Då kommer alla att förstå att inget av det som de har hört om dig är sant.”¹

Ryktet dessa judar hade hört var att Paulus undervisade emot Mose och traditionen. Men vi hittar inte minsta antydning om att ryktet även innefattade att Jesus skulle ha varit Gud inkarnerad. Borde inte en sådan nyhet ha nått Jerusalem lika snabbt som den vi kan läsa om ovan, och detta med allvarliga konsekvenser för både Paulus och de troende där. Visst kan vi läsa om förföljelser i Apostlagärningarna, men dessa berodde ofta på avundsjuka hos judiska ledare och inte på lärar som sade att Jesus skulle vara Gud. Att han därför skulle ha skrivit om detta i sitt brev till de troende i Filippi måste därför ses som osannolikt. När vi sedan studerar Paulus övriga brev bör vi ställa oss frågan hur många gånger han *tydligt* undervisade att Jesus skulle vara Gud. Det vi hittar är *antydningar* som kan tolkas på det sättet. Men som vi skall se i denna och de övriga artiklarna är dessa antydningar inte mer än bara just antydningar. Inte nog med det, i några av sina brev visade Paulus istället på raka motsatsen, nämligen att det endast är Fadern som är den Guden, vilket är i linje med den traditionella judiska tron:

*“Även om det skulle finnas så kallade gudar, i himlen eller på jorden - det finns också många gudar och många herrar - så har vi bara **en Gud, Fadern**, från vilken allting är och till vilken vi själva är, och **en Herre, Jesus Kristus**, genom vilken allting är och genom vilken vi själva är.”²*

¹ Apg. 21:20-24

² 1 Kor. 8:5-6

*”Evigheternas konung, den oförgänglige, osynlige, **ende Guden**, honom vare ära och pris i evigheters evighet, amen.”*³

*“**Gud är en**, och en är medlare mellan Gud och människor, en **människa**, Kristus Jesus.”*⁴

I två av dessa texter hittar vi titeln ”Kristus”, den grekiska motsvarigheten till det hebreiska ”Messias”. Men är då denna titel synonym med att vara Gud? Nej, den innebär helt enkelt att Jesus blev smord av Gud för att kunna verka i sin speciella uppgift (jmf. Apg. 2:36; 10:38). Detta är även i överensstämmelse med sista texten där Paulus beskrev Jesus som en *människa*, och att denna människa är medlare mellan Gud och människor. Jesus var alltså en människa för honom och inte Gud själv. Hur kan man dessutom vara medlare mellan Gud och människor, och samtidigt vara den Guden? I första texten skrev han att *”så har vi bara en Gud, Fadern”*. Han gjorde här ingen antydning om att ”en” även innefattade Sonen och den helige Ande, vilket många gärna vill göra gällande. För honom fanns det bara *en* Gud och det var Fadern, vilket stämmer väl överens med den traditionella judiska förståelsen av Gud. Texten stämmer dessutom väl överens med Paulus inledande ord i brevet till de troende i Filippi:

*”Från Paulus och Timoteus, Kristi Jesu tjänare, till alla de heliga i Kristus Jesus som bor i Filippi, tillsammans med församlingsledarna och församlingstjänarna. Nåd vare med er och frid från **Gud, vår Fader, och Herren Jesus Kristus.**”*⁵

När han därför sände hälsningen *”nåd vare med er och frid från Gud, vår Fader*, gjorde han det med övertygelsen att *”så har vi bara en Gud, Fadern”*. Och om han nu hade denna övertygelse, varför skulle han då i kapitlet efter peka på Jesus som den Guden? Även de avslutande orden i Filipperbrevet visar tydligt att Jesus inte är den Gud Paulus trodde på:

*”Så skall **min Gud**, efter sin rikedom på ett härligt sätt **i Kristus Jesus** ge er allt vad ni behöver. **Vår Gud och Fader** tillhör äran i evigheternas evigheter, amen.”*⁶

Om Paulus förståelse var att även Jesus var *”min Gud”* (jmf. Joh. 20:17; Upp. 3:2, 12), varför skulle då äran tillhöra *”vår Gud och Fader”* i evigheternas evigheter? Visar verkligen denna text, om vi skall vara riktigt ärliga, att både Jesus och Fadern är samma Gud? Studerar vi sedan orden både *före* och *efter* texten för ämnet i kapitel 2 ser vi att Paulus inte hade minsta avsikt att diskutera huruvida Jesus var Gud eller inte. Hans avsikt var istället att förmana de troende i deras förhållande till varandra samt uppmana dem att arbeta på sin frälsning:

*”Var inte självupptagna och stolta. Var i stället ödmjuka och sätt andra högre än er själva. Se inte på ert eget bästa utan tänk på andras. Var så till sinnes som Kristus Jesus var ... Därför, mina älskade, liksom ni alltid har varit lydiga, så arbeta med fruktan och bävnan på er frälsning, inte bara som när jag var hos er, utan ännu mycket mer nu när jag inte är hos er.”*⁷

³ 1 Tim. 1:17

⁴ 1 Tim. 2:5

⁵ Fil. 1:1-2

⁶ Fil. 4:19-20

⁷ Fil. 2:3-5, 12

När därför Paulus uppmanade de troende att ”*se inte på ert eget bästa utan tänk på andras*”, varför skulle han då direkt efter, utan förvarning, ge en av Bibelns starkaste belegg för Jesus som Gud? Men det finns en annan sak många missar i denna text. När det står att ”*var så till sinnes som Kristus Jesus var*”, får vi, som tidigare nämnts, inte glömma att titeln ”Kristus” (Messias) har betydelsen att Jesus blev smord av Gud för att kunna verka i sin speciella kallelse. Paulus uppmaning till de troende i Filippi var därmed att de skulle ha den person Gud hade smort som sin förebild. Men om nu Jesus blev smord av Gud, hur kan han då samtidigt vara den Guden? Även vi har blivit smorda av Gud utan att vi för den saken skull är Gud (2 Kor. 1:21) (se under *Titeln ”Messias”*). Utifrån de texter vi hittills gått igenom ser vi hur viktigt det är att alltid studera ett bibliskt ämne i ljuset av hela Bibeln.

Men vad innebar det att Jesus var till i Guds ”gestalt” (*morphé*)? Det grekiska ordet *morphé* har betydelsen ”form”, ”gestalt” och ”skepnad” och syftar på den yttre naturen. Även om en del teologer vill göra gällande att ordet skulle syfta på den inre naturen (väsen), ger inte Bibeln mycket stöd för det. Även det välkända *Thayer's Greek-English of the New Testament* förklarar att det handlar om den yttre naturen:

*”From root signifying ‘to lay hold of’, ‘seize’ ... from Homer down, the form by which a person or thing strikes the vision; **the external appearance**: children are said to reflect psucheas te kai morfeas homoioteata (of their parents), 4 Macc. 15:3.”*⁸

Då *morphé* endast återfinns på ett ställe i Nya testamentet, förutom de två gångerna i texten för ämnet, får vi därför gå vidare till Gamla testamentet och den grekiska översättningen *Septuaginta* för att bättre kunna förstå dess rätta betydelse:

*“Sedan visade han sig i en annan **gestalt** [*morphé*] för två av dem som var på väg ut på landet.”*⁹

*“Och han sade till Seba och Salmunna: ‘Hurudana voro de män, som I dödaden vid Tabor?’ Och de sade: ‘De voro såsom du, var och en hade **utseende** [*morphé*] såsom en konungason.’”*¹⁰ (Helge Åkeson)

*“En ande strök förbi mitt ansikte, håren på min kropp reste sig. Den stannade, men jag kunde inte urskilja **utseendet** [*morphé*] på gestalten som jag såg.”*¹¹

*“Träsnidaren spänner ut sitt mätsnöre och gör märken på trästycket med sitt ritstift. Han formar det med stämjärn och märker ut det med passaren. Han gör det likt en **mansbild** [*morphé*], en vacker människogestalt att sättas i ett hus.”*¹²

⁸ Thayer, Joseph H. *Thayer's Greek-English Lexicon of the New Testament*. Hendrickson Publishers, 2007 (s. 418).

⁹ Mark. 16:12

¹⁰ Dom. 8:18

¹¹ Job. 4:15-16

¹² Jes. 44:13

*“Då fylldes Nebukadnessar av vrede mot Sadrak, Mesak och Abed-Nego, så att hans ansikts**uttryck** [morphé] förvandlades. Han befallde att man skulle göra ugnen sju gånger hetare än man någonsin hade sett den vara.”¹³*

Även i den grekiska mytologin beskrivs hur gudarna ändrade sina gestalter (*morphé*), däribland Afrodite, Demeter och Dionysus.¹⁴ Dessa genomgick en förändring till det yttre och inte till det inre. Ordet *morphé* utgör dessutom roten till andra ord i Nya Testamentet:

*“De skall älska njutning i stället för Gud och ha ett **sken** [mórphosis] av gudsfuktan men förneka dess kraft. Håll dig borta från dem!”¹⁵*

*“Vi alla som med avtäckt ansikte skådar Herrens härlighet som i en spegel, vi **förvandlas** [metamorphóo] till en och samma bild, från härlighet till härlighet. Det sker genom Herren, Anden.”¹⁶*

Förståelsen av texten för ämnet i Filipperbrevet blir därmed att Jesus gick från att ha haft en Guds gestalt i fråga om den *yttre* naturen. Om sedan de efterföljande orden att han *“utgav sig själv genom att anta en tjänares gestalt”* betyder att Jesus var Gud men avsåg sig denna Gudom, bör vi ställa oss frågan hur det är möjligt för Gud att upphöra vara Gud. Kan verkligen den Gud som skapat hela universum bestämma sig för att sluta vara Gud? Kan Han som är odödlig bli dödlig (Joh. 19:30)? Kan Han som är allvetande bli begränsad till sitt vetande (Mark. 13:32)? Orden *“icke ansåg för rov att vara lik Gud”* (Helge Åkesons översättning) har dessutom intressanta kopplingar till vissa texter i Gamla testamentet:

*“Ormen var listigare än alla markens djur som HERREN Gud hade gjort. Han sade till kvinnan: ‘Har Gud verkligen sagt: Ni får inte äta av alla träd i lustgården?’ Kvinnan svarade ormen: ‘Vi får äta av frukten från träden i lustgården, men om frukten på det träd som står mitt i lustgården har Gud sagt: Åt inte av den och rör inte vid den, ty då kommer ni att dö.’ Då sade ormen till kvinnan: ‘Ni skall visst inte dö! Men Gud vet att den dag ni äter av den skall era ögon öppnas, **så att ni blir som Gud** med kunskap om gott och ont.’ Och kvinnan såg att trädet var gott att äta av och en fröjd för ögat. Trädet var lockande eftersom man fick förstånd av det, och **hon tog av frukten och åt**. Hon gav också till sin man som var med henne, och **han åt**.”¹⁷*

*“Hur har du inte fallit från himlen, du strålande stjärna, du gryningens son! Hur har du inte blivit fälld till jorden, du som slog ner folken till marken! Du sade i ditt hjärta: ‘Jag skall stiga upp till himlen, ovanför Guds stjärnor skall jag upprätta min tron. Jag skall sätta mig på mötesberget längst upp i norr. Jag skall stiga upp över molnens höjder, **jag skall göra mig lik den Högste**.’”¹⁸*

¹³ Dan. 3:19

¹⁴ Kittel, Gerhard. *Theological Dictionary of the New Testament* (vol. IV). WM. B. Eerdmans Publishing Company, 1967 (s. 746).

¹⁵ 2 Tim. 3:4-5

¹⁶ 2 Kor. 3:18

¹⁷ 1 Mos. 3:1-6

¹⁸ Jes. 14:12-14

Här ser vi att både Adam, Eva och djävulen ville nå upp till en Gudslighet som inte hade delegerats dem. Gud hade bland annat gett Adam den upphöjda positionen att ge namn åt alla levande varelser. Men uppenbarligen ville han mer. När frestelsen kom att bli *"som Gud med kunskap om gott och ont"*, gjorde han misstaget att han *"ansåg för rovt att vara lik Gud"*. Men där dessa misslyckades där lyckades Jesus, han som hade ett visst mått av Gudslighet, men inte strävade efter en högre position utan istället gjorde det motsatta, nämligen *"utgav sig själv genom att anta en tjänares gestalt"*. Detta gjorde att Gud senare upphöjde honom storligen, i motsats till de andra som blev förödmjukade (jmf. Ords. 16:18). I fotnoten till Filipperbrevet 2:6 i Bibel 2000 står det följande:

"'Vakade inte över sin jämlikhet med gud' eller 'sökte inte rycka åt sig jämlikhet med Gud'; jmf Matt 4:1-11 med par. och berättelsen om Adam, som ville bli lik Gud (1 Mos 3). Grundtextens uttryck ger bilden av ett värdefullt krigsbyte; Kristus avstod från att ängsligt slå vakt om det eller från att girigt eftersträva det."

En viktig grundförutsättning för att rätt kunna förstå Filipperbrevet, samt de övriga texterna i Nya testamentet, är det faktum att inget har tillkommit ur ett vakuum utan har sin grund i Gamla testamentets skrifter. Vi bör därför söka i dessa skrifter efter kunskap som kan sprida ljus över texten i Filipperbrevet. När Jesus vid ett tillfälle konfronterades med några fientligt inställda judar sade han att *"om ni trodde Mose, skulle ni tro på mig, ty om mig har han skrivit"*.¹⁹ Låt oss därför se vad Mose har skrivit om honom. I motsats till de som strävade efter att bli lika Gud (ovan), fanns det faktiskt en person på Bibelns tid som *"icke ansåg för rovt att vara lik Gud"*. Denne person var Mose själv, han som på ett bildligt sätt förutsade vem den framtida Messias (Jesus) skulle vara. Kort efter att Mose blev född adopterades han av faraos dotter in i den tidens egyptiska gudsfamilj. Men istället för att ängsligt slå vakt om denna gudsposition, utgav han sig själv genom att anta en tjänares position:

*"I tron vägrade Mose som vuxen att låta sig kallas Faraos dotterson. Han valde att hellre bli illa behandlad tillsammans med Guds folk än att en kort tid leva i syndig njutning. Han räknade Kristi smälek som en större rikedom än Egyptens alla skatter, ty han hade sin blick riktad på lönen."*²⁰

Han kunde mycket väl ha stannat kvar och njutit av det rika livet hos farao, men valde ändå självmant att avstå från detta syndiga liv. Men i detta att Mose blev adopterad ligger en djupare hemlighet. Eftersom han adopterades av faraos dotter in i en gudsfamilj, utgör han en profetisk förebild till den Messias som senare skulle födas. Med andra ord var även Messias tvungen att bli adopterad av Gud för att stämma med förebilden Mose. Hade Mose däremot blivit född biologiskt av farao eller hans dotter, hade en sådan profetisk förebild visat att även Messias skulle födas biologiskt av Gud. Liksom Mose skulle haft samma väsen som farao, skulle även Messias haft samma väsen som Gud. Förebilden och den person förebilden pekar mot måste helt enkelt stämma överens. I bemärkelsen makt och auktoritet gick Mose från att ha haft en guds gestalt till att ha antagit en tjänares gestalt. På samma sätt ödmjukade sig även Jesus *"genom att anta en tjänares gestalt [morphé] då han blev människa"*. Men vad innebär det att han antog en tjänares gestalt *"då han blev människa"*? Att Jesus blev människa när han antog en tjänares gestalt måste inte innebära att han tidigare inte hade varit människa. Att bli en människa handlar istället om att man går från en högre till en lägre nivå av makt och auktoritet:

¹⁹ Joh. 5:46

²⁰ Hebr. 11:24-26

*”Jag har sagt att ni är **gudar**, ni är alla den **Högstes söner**. Men ni måste ändå dö som **människor** dör, och falla som var furste faller.”²¹*

Den första av dessa två verser citerade Jesus när han vid ett tillfälle konfronterades med några judar. Han förklarade för dem att Skriften titulerade dem som gudar (*theós*) och Guds söner, trots att dessa helt uppenbart fortfarande var människor. Skillnaden mellan att vara en gud och att vara en människa handlar därför inte om en skillnad i väsen, utan om en skillnad i makt och auktoritet (se under *Johannesevangeliet 1:1-2*). Därför blir den mer troliga förståelsen av texten för ämnet är att den likhet Jesus hade med den evige Guden var i betydelsen makt och auktoritet. Och på samma sätt som Gud senare upphöjde Mose, blev även Jesus upphöjd när hans tid var inne:

*”Han som till det yttre var som en människa ödmjukade sig och blev lydig ända till döden - döden på korset. Därför har också Gud **upphöjt** honom över allting och gett honom **namnet över alla namn**, för att i Jesu namn alla knän skall böja sig, i himlen och på jorden och under jorden, och alla tungor bekänna, Gud, Fadern, till ära, att Jesus Kristus är Herren [kyrios].”²²*

Det står här att han ”blev lydig ända till döden - döden på korset”. Om Jesus är den evige Guden, hur kunde han då lida döden på korset? Paulus beskrev den Gud han trodde på ”som ensam är odödlig” (1 Tim. 6:16). Gud kan alltså inte dö, även om Han skulle vilja det. Många vill gärna kontra med att det endast var den mänskliga delen av Jesus som dog och inte själva Guds delen. Men om det bara var den mänskliga delen av Jesus som dog, hur kunde då Gud dö för våra synder (om vi bortser från att Gud inte kan dö)? Är inte detta själva kärnan i det traditionella evangeliet? Vi ser även i denna text att Gud *upphöjde* sin tjänare Jesus över allting och *gav* honom namnet över alla namn. Men om nu Jesus själv var den Guden varför behövde då Gud upphöja honom? Logiskt sett borde han i så fall ha upphöjt sig själv. Det faktum att Gud *upphöjde* Jesus finns återgivet i en mängd olika texter i Nya testamentet:

*”Därför skall hela Israels folk veta att denne Jesus som ni korsfäste, honom har Gud **gjort** både till Herre och Messias.”²³*

*”Våra fäders Gud har uppväckt Jesus, som ni hängde upp på trä och dödade. Honom har Gud med sin högra hand **upphöjt** som hövding och frälsare, för att ge omvändelse och syndernas förlåtelse åt Israel.”²⁴*

*”Den som segrar och håller fast vid mina gärningar ända till slutet, honom skall jag ge makt över folken, och han skall styra dem med järnspira, liksom man krossar lerkärl, såsom jag har **fått** den makten av min Fader. Och jag skall ge honom morgonstjärnan.”²⁵*

I de två första exemplen står det att Gud *gjorde* Jesus till både Herre och Messias, samt *upphöjde* honom till hövding och frälsare. Jesus var med andra ord fullständigt beroende av Guds nåd för att

²¹ Ps. 82:6-7

²² Fil. 2:7-11

²³ Apg. 2:36

²⁴ Apg. 5:30-31

²⁵ Upp. 2:26-28

få del av allt detta. På samma sätt var även Mose beroende av Guds nåd: *"Honom sände Gud som ledare och befriare."*²⁶ Speciellt intressant är sista texten som visar Jesu ord *efter* uppståndelsen. Här i sin uppståndelsekropp sade han till Johannes att den makt han hade var honom *given* av Fadern. Om nu Jesus är Gud själv, varför var han då tvungen att *få* denna makt? Även om han var begränsad under sitt jordeliv (enligt den traditionella förståelsen), borde han då inte automatiskt fått tillbaka denna makt efter sin uppståndelse?

Det står att Gud *"gett honom namnet över alla namn"*. Ser vi till sammanhanget är det uppenbart att *"namnet över alla namn"* inte kan vara "Jesus" utan "YHWH" (den eviga Gudens namn). Det som styrker detta är att han fick namnet *efter* sin död, vilket logiskt sett innebär att det inte kan ha varit "Jesus" då han fick detta namn *innan* sin död. Men det betyder likväl inte att han är YHWH till sin natur utan att han fått detta namn av YHWH som auktoritetsnamn i sitt uppdrag att råda över allt skapat. Det är tack vare detta auktoritetsnamn som *"i Jesu namn alla knän skall böja sig"* (jmf. 2 Mos. 23:20-21). Det står vidare att *"alla tungor bekänna, Gud, Fadern, till ära, att Jesus Kristus är Herren"*. Om Jesus är YHWH varför kommer då äran att tillfalla endast Fadern? Logiskt sett borde äran även tillfalla Jesus om han nu är samme Gud som Fadern. Dessutom ser vi att Gud uppväckte honom från de döda, vilket innebär att Jesus var fullt beroende av Honom även för sin uppståndelse.

Det bör även påpekas att "Herren" (bestämd form) i Filipperbrevet 2:11 är en överdriven översättning av det grekiska ordet *kyrios*. Översättaren har med denna betoning velat peka på Jesus som Gud (YHWH). Men någon bestämd form framför *kyrios* finns inte i denna vers i den grekiska grundtexten. Istället står det bokstavligen "Herre", vilket stämmer mer överens med de ovan citerade orden av Petrus att *"honom har Gud gjort både till **Herre** [kyrios] och Messias"*. Däremot, som nämnts ovan, har han fått namnet YHWH som auktoritetsnamn, vilket dock inte är samma sak som att han skulle vara YHWH till ursprung och väsen.

Men varför skrev då Paulus som han gjorde i sitt brev till de troende i Filippi? Anledningen var att det fanns problem i form av självupptagenhet och stolthet i församlingen. Han uppmanade dem därför att *"var så till sinnes som Kristus Jesus var"*. Han visade på Jesus som *"icke ansåg för rov att vara lik Gud"* (i fråga om makt och auktoritet) utan valde att anta en tjänaregestalt, något som i slutändan resulterade i att den evige Guden upphöjde honom storligen. Med honom som förebild behöver vi med andra ord inte sträva efter att människor skall se oss eller veta vilka vi är. Det räcker att vi tjänar Gud i lydnad och ödmjukhet, förvissade om att Han en dag kommer att belöna oss för våra gärningar:

*"Ödmjuka er alltså under Guds mäktig hand, så skall han upphöja er när hans tid är inne."*²⁷

²⁶ Apg. 7:35

²⁷ 1 Petr. 5:6